

ค้ำกรรณ

1. พุทธศักราช

พุทธศักราช (พ.ศ.- B.E.) เป็นศักราชทางพุทธศาสนา นิยมใช้ในประเทศที่นับถือพุทธศาสนา จุดเริ่มต้นของการนับศักราชแบบพุทธศักราช คือ การเสด็จดับขันธปรินิพพานของพระพุทธรเจ้า ซึ่งตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 6 ในขณะที่ทรงมีพระชนมายุ 80 พรรษา ประเทศไทยรับเอาพุทธศักราชมาใช้อย่างแพร่หลายในสมัย **พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว**

วิธีนับพุทธศักราชมีด้วยกัน 2 แบบ คือ แบบไทยและแบบลังกา

แบบไทย เริ่มนับเมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว 1 ปี นับเป็น พ.ศ. 1 โดยเริ่มตั้งแต่วันแรม 1 ค่ำ เดือน 6 และวันสิ้นปีในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้มีการใช้วันที่ 1 เมษายน เป็นวันขึ้นปีใหม่ในเอกสารราชการจนถึง พ.ศ. 2484 จอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น จึงได้มีการเปลี่ยนวันสิ้นปีและวันขึ้นปีใหม่ให้เป็นแบบสากล

แบบลังกา เริ่มนับเร็วกว่าแบบไทย 1 ปี คือ เริ่มนับเมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพาน เป็น พ.ศ. 1 ซึ่ง **พม่า ลาว และกัมพูชา** ก็ใช้แบบนี้เช่นกัน

2. คริสตศักราช

คริสตศักราช (ค.ศ.- A.D.หรือ C.E.) เริ่มนับเอาตั้งแต่ปี
ที่พระเยซูคริสต์เกิดเป็น ค.ศ. 1 ซึ่งเวลานั้น พ.ศ. มีมาแล้วนับ
ได้ 543 ปี ดังนั้นวันคริสต์มาสในปี 2023 จึงครบรอบวัน
สมภพ 2023 ปี โดยมีวันที่ 1 มกราคมของทุกปีเป็นวันขึ้นปี
ใหม่ โดยระยะเวลาที่อยู่ก่อนคริสต์ศักราชเรียกว่าสมัยก่อน
คริสต์ศักราชหรือก่อนคริสตกาล ใช้อักษรย่อว่าก่อน ค.ศ.
(B.C.) ซึ่งในปัจจุบันมีผู้นิยมใช้และเผยแพร่ไปทั่วโลก

3. อิजเราะห์คักราช

อิจเราะห์คักราช(ฮ.ศ.) เป็นคักราชทางศาสนาอิสลาม ใช้ในประเทศที่นับถือศาสนาอิสลามเป็นศาสนาประจำชาติ อิจเราะห์คักราชที่ 1 หรือ ฮ.ศ. 1 ตรงกับ พ.ศ. 1165 เป็นปีที่มีเหตุการณ์สำคัญทางศาสนาเกิดขึ้น คือ นบีมุฮัมมัด (ศาสดาของศาสนาอิสลาม) ทำอิจเราะห์ (การอพยพโยกย้าย) จากเมืองเมกกะฮ์ไปอยู่ที่เมืองเมดีนา การเทียบอิจเราะห์คักราชกับพุทธศักราชในปัจจุบันต้องเอา 1122 ไปบวกหรือลบ

4. มหาศักราช

มหาศักราช (ม.ศ.) หรือที่ชาวอินเดียเรียกว่า ศกภาพทะ หรือ ศาลิวาहनกาล แปลว่า ปีของชาวศกะ (SCYTHIAN) เริ่มนับตั้งแต่วันที่พระเจ้าศาลิวาหนะ หรือบางตำนานเรียกว่า พระเจ้ากนิษกะแห่งศกราชวงศ์ ทรงมีชัยชนะเหนือแคว้นโดยรอบ เป็นมหาศักราชที่ 1 มีวิธีการนับวันเดือนปีจะเป็นไปตามสุริยคติ โดยวันขึ้นปีใหม่คือวันที่ 1 เมษายนของทุกปี เกิดหลังพุทธศักราช 621 ปี

5. จุลศักราช

จุลศักราช (จ.ศ.) เป็นการนับเดือนปีเป็นแบบทางจันทรคติ เริ่มนับจ.ศ. 1 เมื่อปี พ.ศ. 1182 โดยนับเอาวันที่**พระบุพผิน** สีกออกจาก การเป็นพระมาเพื่อชิงราชบัลลังก์ เป็นวันแรกของศักราช ซึ่งในสมัยโบราณถือตามสุริยคติใช้วันเถลิงศกเป็นวันปีใหม่ แต่เนื่องจากเดือน 5 ไทยเราตรงกับเดือนจัตรามาส อันเป็นเดือนแรกของปฏิทินจันทรคติของ **ชมพูทวีป** พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ โปรดเกล้าให้ถือตามจันทรคติ คือใช้วันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 5 ของทุกปีเป็นวันขึ้นปีใหม่ทางจันทรคติและให้ เป็นวันเปลี่ยนนักษัตรด้วย แต่ยังคงเปลี่ยนปีจุลศักราชในวันเถลิงศก

6.รัตนโกสินทร์ศก

รัตนโกสินทร์ศก (ร.ศ.) เริ่มใช้ในสมัยรัชกาลที่ 5 ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2432 เป็นวันที่ 1 เมษายน ร.ศ. 108 โดยถือเอาปีที่ตั้งกรุงเทพฯ เป็นเมืองหลวง เป็นปีรัตนโกสินทร์ศกที่ 1 และใช้อยู่จนถึง ร.ศ. 131 เป็น ร.ศ. สุดท้าย หรือเพียง 23 ปี ก็เลิกใช้ไป

ปัจจุบันมีเพียงประเทศไทยประเทศเดียวเท่านั้น ที่ใช้ปีพุทธศักราชในทางราชการ และเป็นปีในทางศาสนาควบคู่ไปด้วย โดยเปลี่ยนพุทธศักราชในวันที่ 1 มกราคม

ศรีลังกาใช้ปีคริสตศักราชเป็นปีราชการ และใช้ปีพุทธศักราชเป็นปีในทางศาสนา โดยจะเปลี่ยนพุทธศักราชในวันวิสาขบูชา

พม่าใช้ปีจุลศักราช หรือเมียนมาศักราชเป็นปีราชการ และใช้ปีพุทธศักราช เป็นปีในทางศาสนา โดยจะเปลี่ยนพุทธศักราชในวันวิสาขบูชา(ปัจจุบันใช้วันสงกรานต์) แต่ในสื่อสิ่งพิมพ์และความนิยมของประชาชน จะใช้จุลศักราชควบคู่กับคริสตศักราช

ลาวใช้ปีคริสต์ศักราชเป็นปีราชการและใช้ปีพุทธศักราช เป็นปี
ในทางศาสนา โดยจะเปลี่ยนพุทธศักราชในวันสงกรานต์

กัมพูชาใช้ปีคริสต์ศักราชเป็นปีราชการและใช้ปีพุทธศักราชเป็น
ปีในทางศาสนา โดยจะเปลี่ยนพุทธศักราชในวันสงกรานต์

จีนใช้ปีคริสต์ศักราชเป็นปีราชการ ในทางราชการมาตั้งแต่
แรกสถาปนาประเทศในปี ค.ศ.1949

ไต้หวันใช้ปีคริสต์ศักราชควบคู่กับปีสาธารณรัฐศกซึ่งพรรค
ก๊กมินตั๋ง รับผิดชอบอดมาจากระบบปีรัชศก หรือปีประจำรัชกาล
จักรพรรดิของจีนโบราณ

៤ រោច	៥ រោច	៦ រោច	៧ រោច	៨ រោច	៩ រោច	១០ រោច
16 ១១ រោច	17 ១២ រោច	18 ១៣ រោច ថ្ងៃកោរ	19 ១៤ រោច	20 ពិសាខ	21 ២ កើត	22 ៣ កើត
23 ៤ កើត	24 ៥ កើត	25 ៦ កើត	26 ៧ កើត	27 ៨ កើត	28 ៩ កើត	29 ១០ កើត
30 ១១ កើត	1 ១២ កើត	2 ១៣ កើត	3 ១៤ កើត ថ្ងៃកោរ	4 ១៥ កើត ពេញបូណ៌	5 ព.ស. ២៥ ៦៧	6 ២ រោច

អាទិ	ចន្ទ	អង្គ	ពុធ	ព្រហស្ប	សុក្រ	សៅរ៍
30 ១១ រោច	1 ១២ កើត	2 ១៣ កើត	3 ១៤ កើត ថ្ងៃកោរ	4 ១៥ កើត ពេញបូណ៌	5 ព.ស. ២៥ ៦៧	6 ២ រោច
7 ៣ រោច	8 ៤ រោច	9 ៥ រោច	10 ៦ រោច	11 ៧ រោច	12 ៨ រោច	13 ៩ រោច
14 ១០ រោច	15 ១១ រោច	16 ១២ រោច	17 ១៣ រោច	18 ១៤ រោច ថ្ងៃកោរ	19 ១៥ រោច	20 ជេស្ឋ
21 ២ កើត	22 ៣ កើត	23 ៤ កើត	24 ៥ កើត	25 ៦ កើត	26 ៧ កើត	27 ៨ កើត
28 ៩ កើត	29 ១០ កើត	30 ១១ កើត	31 ១២ កើត	1 ១៣ កើត	2 ១៤ កើត ថ្ងៃកោរ	3 ១៥ កើត ពេញបូណ៌
4 ១៦ កើត	5 ២ រោច	6 ៣ រោច	7 ៤ រោច	8 ៥ រោច	9 ៦ រោច	10 ៧ រោច

ប្រតិបត្តិការកម្មវិធី

ពុធ ៥ ឆ្នាំងម៉េង (Tomb-Sweeping Day - Qingming Festival)

សុក្រ ៧ ទិវាសុខភាពពិភពលោក (World Health Day)

សុក្រ ១៤ ពិធីបុណ្យចូលឆ្នាំថ្មី ប្រពៃណីជាតិ - មហាសង្ក្រាន្ត ម៉ោង ១៦:០០ (Khmer New Year - Maha Songkran, Time:16:00)

សៅរ៍ ១៥ ពិធីបុណ្យចូលឆ្នាំថ្មី ប្រពៃណីជាតិ - វិរៈវិនបត (Khmer New Year - Vara Vanabat)

អាទិ ១៦ ពិធីបុណ្យចូលឆ្នាំថ្មី ប្រពៃណីជាតិ

ចន្ទ ១ ទិវាពលកម្មអន្តរជាតិ (International Labor Day)

ពុធ ២ ទិវាសេរីភាពសារព័ត៌មានពិភពលោក (World Press Freedom Day)

ព្រហស្ប ៤ ពិធីបុណ្យវិសាខបូជា (Visak Bo)

ປຶ້ມພາ

Buddhism Year-2566
Burmese Year-1384

2023 MARCH

Taboung_Tagu

Myanmar(UTC+6:30)- 6:43:0AM

Sunday

Monday

Tuesday

Wednesday

Thursday

Friday

Saturday

			1 ¹¹	2 ¹² Peasants Day	3 ¹³	4 ¹⁴
5 ⁷ FullMoon Fullmoon of Taboung	6 ¹	7 ²	8 ³	9 ⁴	10 ⁵	11 ⁶
12 ⁷	13 ⁸	14 ⁹	15 ¹⁰	16 ¹¹	17 ¹²	18 ¹³
19 ¹⁴ Mon National Day	20 ¹ BlackMoon	21 ¹	22 ²	23 ³	24 ⁴	25 ⁵
26 ⁶	27 ⁷ Armed Forces Day	28 ⁸	29 ⁹	30 ¹⁰	31 ¹¹	

ປຶ້ມປາ

Buddhism Year-2566-67

Burmese Year-1384-85

Tagu_Kason

2023 APRIL

Myanmar(UTC+6:30)- 6:42:48AM

Sunday

Monday

Tuesday

Wednesday

Thursday

Friday

Saturday

						1 12
2 13	3 14	4 FullMoon	5 1	6 2	7 3 World Health Day	8 4
9 5	10 6 Kayah National Day Public Holiday	11 7 Public Holiday	12 8 Public Holiday	13 9 Water Festival	14 10 Water Festival	15 11 Water Festival
16 12 Water Festival	17 13 Myanmar New Year Day	18 BlackMoon	19 1	20 2	21 3	22 4
23 5	24 6	25 7	26 8	27 9	28 10	29 11
30 12						

Yat_Yar_Zar?

ປຶ້ມປາກ

Buddhism Year-2567
Burmese Year-1385

Kason_Nayon

2023 MAY

Myanmar(UTC+6:30)- 4:55:58PM

Sunday

Monday

Tuesday

Wednesday

Thursday

Friday

Saturday

1 13
Labour Day

2 14

3 FullMoon
Fullmoon of Kasong

4 1
Rakhine National Day

5 2

6 3

7 4

8 5
Red Cross Day

9 6

10 7

11 8

12 9

13 10

14 11

15 12

16 13

17 14

18 BlackMoon

19 1

20 2

21 3

22 4

23 5

24 6

25 7

26 8

27 9

28 10

29 11

30 12

31 13

อริททาฬ

เดือน ๘ สงหาคม

อธิกวาร - อธิกมาส - อธิกสุรทิน

คำว่า "อธิกวาร" "อธิกมาส" และ "อธิกสุรทิน"
ประกอบด้วยคำที่มาจากภาษาบาลีสันสกฤตทั้งหมด
หน่วยหน้าศัพท์ อธิก - (อ่านว่า อะ-ทึ-กะ) ในที่นี้
หมายถึง "เกิน, เพิ่ม" ส่วนคำว่า วาร แปลว่า "วัน"
มาส แปลว่า "เดือน" ส่วนคำว่า สุรทิน มาจาก สุร +
ทิน ทิน แปลว่า "วัน" สุร ในที่นี้หมายถึง "พระอาทิตย์"

อธิกสุรทิน

ในจำนวนคำทั้งสามดังกล่าว คำว่า **อธิกสุรทิน** น่าจะเป็นคำที่คุ้นเคยมากที่สุดสำหรับคนไทยปัจจุบัน เพราะเป็นคำที่เกี่ยวข้องกับปฏิทินแบบสุริยคติ ซึ่งใช้ในสังคมไทยปัจจุบัน **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน**ให้ความหมายของ **อธิกสุรทิน** ไว้ว่า “วันที่เพิ่มขึ้นในปีสุริยคติ คือในปีนั้นมีการเพิ่มวันเข้าไปในเดือนกุมภาพันธ์อีกวันหนึ่งเป็น 29 วัน” ตามธรรมดาเดือนกุมภาพันธ์มี 28 วัน ปฏิทินบางฉบับเรียกปีที่มีเดือนกุมภาพันธ์มี 28 วันว่า “ปีปกติสุรทิน” และเรียกปีที่มีเดือนกุมภาพันธ์มี 29 วัน ว่า “ปีอธิกสุรทิน”

ปีอธิกสุรทินจะมี 4 ปีครึ่ง ถ้าปี พ.ศ. 2543 (ค.ศ. 2000) เป็นปีอธิกสุรทิน ปีอธิกสุรทินต่อไป ก็คือปีพ.ศ. 2547 ข้อ สังเกตง่าย ๆ ว่าปีใดเป็นปีอธิกสุรทิน คือ ให้เอาปี ค.ศ. **ตั้ง** **หารด้วยเลข 4** ถ้าหารลงตัวจะเป็นปีอธิกสุรทิน ถ้าหารไม่ลงตัวก็เป็นปีปรกติ เช่นปีค.ศ. 1996 (พ.ศ. 2539) ค.ศ. 2000 (พ.ศ. 2543) ค.ศ. 2004 (พ.ศ. 2547) ค.ศ. 2008 (พ.ศ. 2551) ค.ศ. 2012 (พ.ศ. 2555) ค.ศ. 2016 (พ.ศ. 2559) ค.ศ. 2020 (พ.ศ. 2563) **ค.ศ. 2024 (พ.ศ. 2567)** หารด้วยเลข 4 ลงตัว และทั้งหมดเป็นปีอธิกสุรทิน

เหตุที่จะต้องมียปีอธิกสุรทินทุก 4 ปี เพราะตามระบบ

ของปฏิทินทางสุริยคติ จะต้องเพิ่มวันเข้าไป 1 วันเพื่อให้ปีนั้นมี 366 วัน วันที่เพิ่มเข้าไปนี้เรียกว่า อธิกสุรทิน การที่ต้องเพิ่มวัน เนื่องจากในปีหนึ่งๆนั้น ตามความเป็นจริงมีจำนวนวัน 365.25 วัน ไม่ใช่ 365 วันถ้วนอย่างที่เราเข้าใจกันทั่วไป ดังนั้นเพื่อรวมเศษที่ตกค้างในแต่ละปีให้เป็น 1 วันได้ก็จะทำได้ทุก 4 ปี ทำให้สะดวกในการนับจำนวนวันในแต่ละปี คือนับจำนวนถ้วนๆ โดยให้ปีที่ 1, 2, และ 3 มี 365 วัน และปีที่ 4 มี 366 วัน เป็นดังนี้เรื่อยไป

อธิกมาส

ส่วนคำว่า "อธิกมาส" หมายถึง เดือนที่เพิ่มขึ้น
ในปีจันทรคติ คือในปีนั้นมี 13 เดือน มีเดือน 8 สอง
หน สาเหตุที่ต้องเพิ่มเดือน 8 เข้าไปอีก 1 เดือน
เช่นในปีนี้ พ.ศ.2566 ก็เพื่อให้ปฏิทินทางจันทรคติ
เทียบกับปฏิทินทางสุริยคติได้ โดยจำนวนวันวันไม่ต่าง
กันมากเกินไป

การนับเดือนทางจันทรคติ เป็นการนับเดือนแบบไทย ๆ โดยนับข้างขึ้นข้างแรม ฉะนั้น จึงทำให้ 1 ปี มี 354 วัน แทนที่จะเป็น 365 วันโดยประมาณ ทำให้ขาดไปปีละ 11 วัน เมื่อครบ 2 หรือ 3 ปี จึงต้องเพิ่มอีก 1 เดือน เพื่อให้มีจำนวนวันครบตามจำนวนที่ควรจะเป็น. เช่น ปี 2545, ปี 2547, ปี 2550, ปี 2553, ปี 2555, ปี 2558, ปี 2561, ปี 2564, **ปี 2566**, ปี 2569, ปี 2572, ปี 2574, เป็นปีอธิกมาส มีเดือน 8 สองครั้ง. ปฏิทินบางฉบับเรียกปีที่มีอธิกมาสหรือปีที่มีเดือน 8 สองหนว่า "ปีอธิกมาส" และเรียกปีที่มีเดือน 8 หนเดียวว่า "ปีปกติมาส"

อธิกวาร

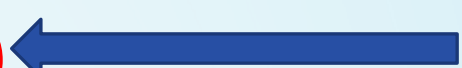
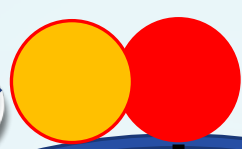
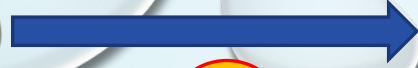
ส่วน "อธิกวาร" หมายถึงวันที่เพิ่มขึ้นในปี
จันทรคติ คือในปีนั้นเดือน 7 เป็นเดือนเต็ม
มี 30 วัน ตามปกติเดือนที่เป็นเลขคี่ ในปฏิทิน
ทางจันทรคติจะเป็นเดือนขาด มี 29 วัน และเดือน
เลขคู่เป็นเดือนเต็มมี 30 วัน

แต่ก็ด้วยเหตุผลทำนองเดียวกัน กับการเพิ่มเดือนเป็น
อธิกมาส ในรอบประมาณ 5 ปี ปฏิทินทางจันทรคติซึ่งแม้
จะมีอธิกมาสแล้ว แต่ก็จะมีจำนวนวัน ต่างจากปฏิทินทาง
สุริยคติอยู่อีกหนึ่งวัน จึงต้องเพิ่มเพื่อให้เท่ากัน **โดยเพิ่มวัน**
เข้าไป ในเดือน 7 ทำให้เดือน 7 ในปีนั้นมี 30 วัน วันสุดท้าย
ของเดือน 7 จะเป็นวันแรม 15 ค่ำ แทนที่จะเป็นวันแรม 14
ค่ำเหมือนเดือนขาดทั่วไป วันที่เพิ่มเข้าไปนี้เรียกว่า "อธิกวาร"
ปีที่มีอธิกวารเรียกว่า "ปีอธิกวาร" ที่ไม่มีวันเพิ่มเรียกว่า
"ปีปกติวาร"

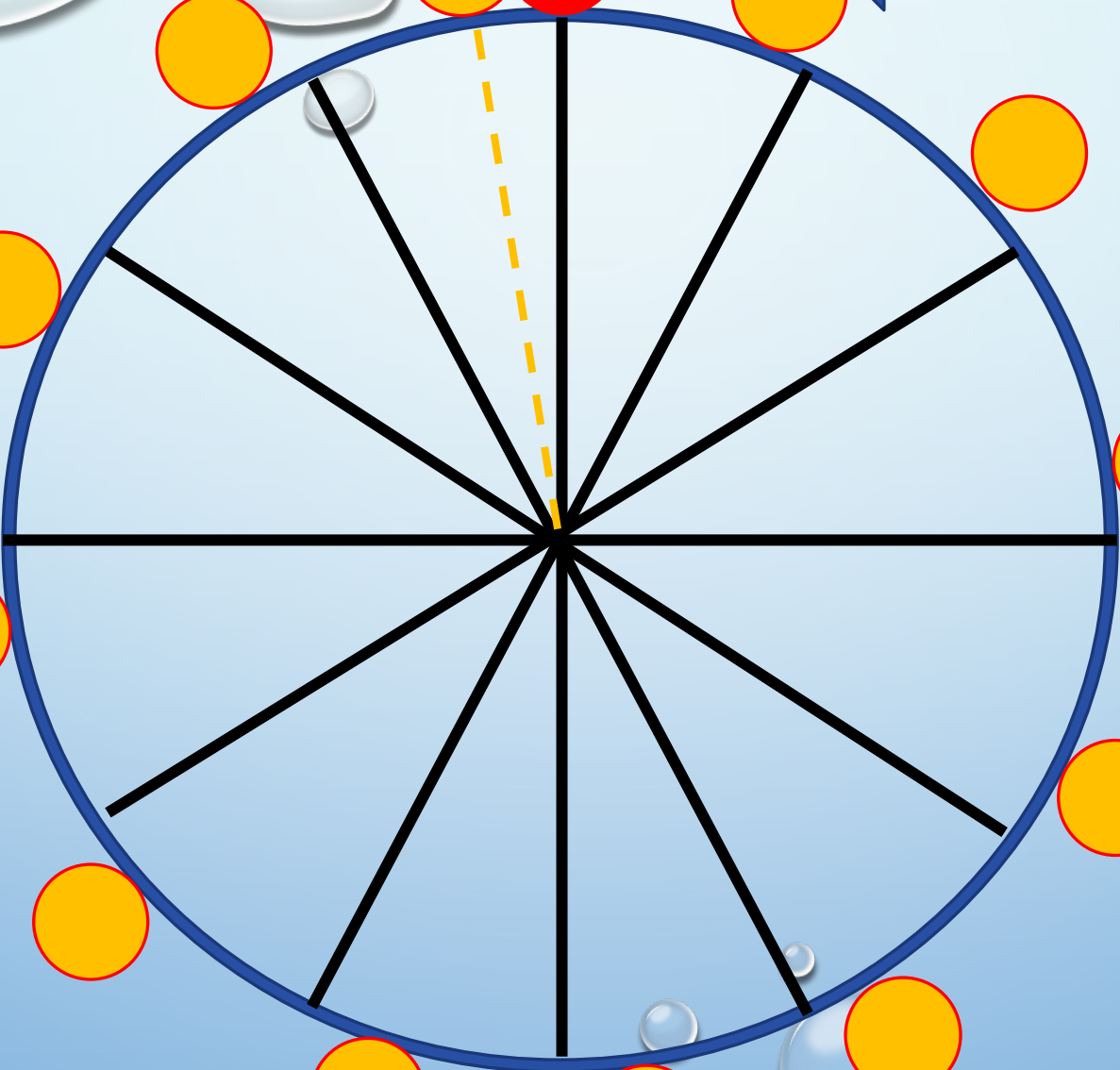
ปีปรภคติ

พระจันทร์ 1 รอบของการเต็มดวงจะเท่ากับ 29.5 วัน (29.530589วัน) นั่นคือ ปฏิทินพุทธเราที่ดูดวงจันทร์เป็นหลักนั้น 1 เดือนยาวเท่ากับ 29.5 วัน พอครบ 12 เดือน ก็จะได้เท่ากับ 354.37 วัน ในขณะที่ 1 ปีนั้น โลกโคจรรอบพระอาทิตย์ใช้เวลา 365 วัน (365.2587 วัน) นั่นก็คือ 1 ปีของระบบดวงจันทร์ (จันทรคติ) จะน้อยกว่า ระบบพระอาทิตย์ (สุริยคติ) อยู่ประมาณ 11 วัน

เพ็ญที่ ๑๒

เพ็ญที่ ๑

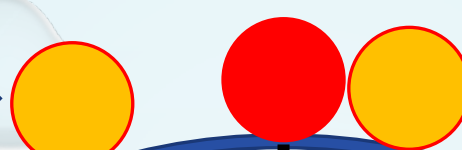
จันทรคติ ๓๕๔ วัน

สุริยคติ ๓๖๕ วัน

1 ปี ของจันทรคติ
จะน้อยกว่า สุริยคติ
อยู่ประมาณ 11 วัน

ครบ ๑ ปี

เพ็ญที่ ๑๒

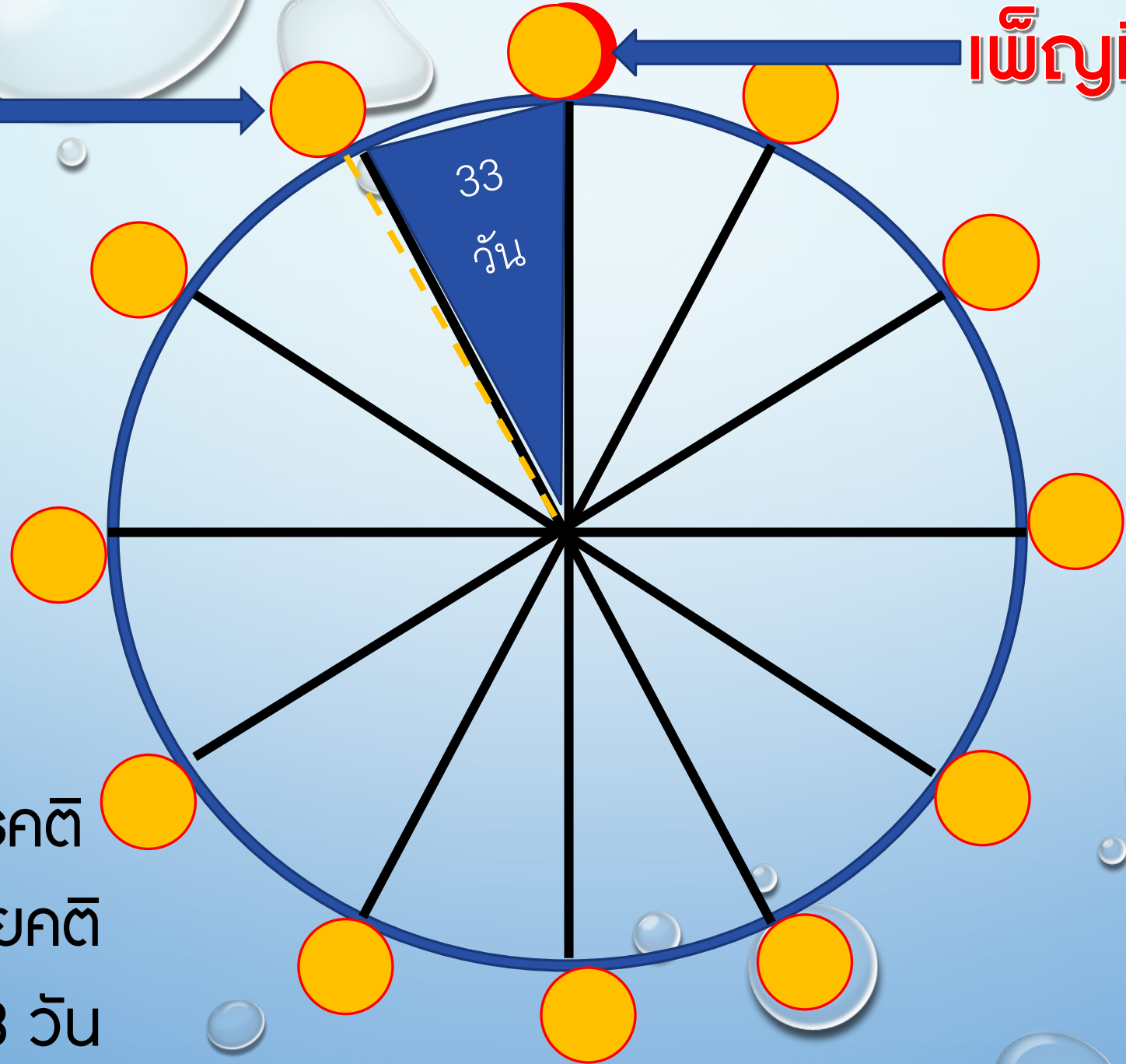
เพ็ญที่ ๑

2 ปี ของจันทรคติ
จะน้อยกว่า สุริยคติ
อยู่ประมาณ 22 วัน

ครบ ๒ ปี

เพ็ญที่ ๑๒

เพ็ญที่ ๑

3 ปี ของจันทรคติ
จะน้อยกว่า สุริยคติ
อยู่ประมาณ 33 วัน

ครบ ๓ ปี

สรุปวิธีเพิ่มวันของปฏิทินระบบดวงจันทร์ (จันทรคติ)

1. 1 เดือนมี 29.5 วัน ... ไม่ลงตัว

2. เมื่อผ่านไปถึงประมาณ 3 ปี

1) วันจะเหลื่อมไปประมาณ 33 วัน บางราศีจะไม่มีพระจันทร์เต็มดวง

2) ถ้าจะให้ให้มีจันทร์เต็มดวงทุกราศี ... ต้องมีวันเพ็ญ 13 ครั้ง ... ซึ่งทำให้ชดเชยวันคืนมาได้ 29.5 วัน (แต่ก็ยังเหลื่อมอยู่ 3.5 วันอยู่ดี)

3) บางราศีจะมีจันทร์เพ็ญ 2 ครั้ง และปีที่ 3 นี้แหละ เรียกกันว่า “ปีอธิกมาส”

วิธีคิดที่ปราชญ์โบราณได้สร้างไว้

1) แก้ปัญหา 1 เดือนมี 29.5 วัน

เพื่อให้ง่ายต่อการนับ คนโบราณเลยกำหนดออกมาดังนี้ครับ

เดือนคู่ มี 30 วัน → แบ่งเป็น ข้างขึ้น 15 ข้างแรม 15

เดือนคี่ มี 29 วัน → แบ่งเป็น ข้างขึ้น 15 ข้างแรม 14

2) แก้ปัญหา เดือนขาดไป 1 เดือน

ถ้าปีไหน เกิดปรากฏการณ์เดือนขาด เค้าก็จะกำหนดให้เป็น “ปีอธิกมาส” และให้เพิ่มเดือนที่ 13 เข้ามา เพื่อให้ชดเชยวันที่หายไป และยังทำให้ทุกราศีได้มีวันเพ็ญ ซึ่งทำให้ปีอธิกมาสนี้มี 384 วัน

ที่นี้ เราจะเห็นว่าปีอธิกมาสนั้น สมควรจะเกิดทุกๆ 3 ปี หรือคือ 6 ครั้งใน 18 ปี แต่ว่าถ้าคำนวณแบบละเอียดๆ แล้วเราพบว่า **ปีอธิกมาสจะเกิด 7 ครั้งใน 19 ปี** (ทุก 3 ปีบ้าง ทุก 2 ปีบ้าง)

จริงๆแล้ว เดือนอธิกมาส (เดือนที่ 1 ราศี มีเพ็ญ 2 ครั้ง) สามารถเกิดกับเดือนไหนๆก็ได้ แต่เพื่อความง่ายต่อบุคคลทั่วไป โบราณจารย์เลยทำเป็นข้อตกลงไปว่า **ให้ไปเพิ่มเดือน 8 คนที่ 2 เข้าไป** ทำให้ปีอธิกมาสนั้น มีเดือน 8 สองหน เดือน 8 คนที่ 2 นั้น เป็นแค่อธิกมาสเสมือน ส่วนเดือนอธิกมาสจริงๆนั้น ต้องลงไปดูกันอีกที. ถามว่าทำไมต้องเป็นเดือน 8 มีอธิบายไว้ว่า เดือน 8 เป็นหน้าฝน .. **การทำแบบนี้ ทำให้พระภิกษุได้เข้าพรรษาเดือนแปดในหน้าฝนอย่างถูกต้อง**

3) แก้ปัญหา เศษวันที่ขาดไปอีก 3.5 วัน

เศษวันที่ขาดไปนี้ จะถูกกระจายลงไปยังปีต่าง ๆ โดยจะถูกแจกไปให้กับเดือน 7 ทำให้เดือน 7 ของปีนั้นๆมี ข้างขึ้น 15 **ข้างแรม 15** (รวม 30 วัน) **ทำให้ปีนั้นจะมี 355 วัน** ซึ่งปีนี้จะถูกเรียกว่า “**อธิกวาร**” ปีอธิกวารนี้จะไม่เกิดขึ้นทุกปี โบราณจารย์มีหลักการกำหนดต่างหากว่า จะให้ปีไหนเป็นอธิกวาร

สรุปหลักการปฏิทินจันทรคติ

- ปีปรกติ (ปรกติวาร) มี 354 วัน
 - เดือนคู้ มี 30 วัน → แบ่งเป็น ข้างขึ้น 15 ข้างแรม 15
 - เดือนคี่ มี 29 วัน → แบ่งเป็น ข้างขึ้น 15 ข้างแรม 14
- ปีอธิกวาร มี 355 วัน (บวก 1 วันให้เดือน 7 ข้างขึ้น 15 ข้างแรม 15)
- ปีอธิกมาส มี 384 วัน (เพิ่มเดือน 8 หนที่ 2)
 - ซึ่งโบราณจารย์ก็กำหนดลงไปอีกว่า ถ้าปีไหนเพิ่มเดือน 8 แล้ว ก็ไม่ต้องไปบวกวันให้เดือน 7 นั่นคือ ทำได้แค่อย่างเดียว ได้แก่ เพิ่มเดือน 8 เท่านั้น (จะไม่มีปีใดที่เป็นทั้ง “อธิกมาส และอธิกวาร”)

ปีที่	สุริยคติ	จันทรคติ	วันที่ขาด	พ.ศ.	หมายเหตุ
๑	๓๖๕	๓๕๕	๑๐	๒๕๑๓	
๒	๓๖๕	๓๕๔	๑๑	๒๕๑๔	
๓	๓๖๖	๓๕๔ +	๑๒	๒๕๑๕	เหลือ ๓ วัน
๔	๓๖๕	๓๕๕	๑๐	๒๕๑๖	
๕	๓๖๕	๓๕๔	๑๑	๒๕๑๗	
๖	๓๖๕	๓๕๔ +	๑๑	๒๕๑๘	เหลือ ๕ วัน
๗	๓๖๖	๓๕๕	๑๑	๒๕๑๙	
๘	๓๖๕	๓๕๔ +	๑๑	๒๕๒๐	ขาด ๓ วัน
๙	๓๖๕	๓๕๔	๑๑	๒๕๒๑	
๑๐	๓๖๕	๓๕๕	๑๐	๒๕๒๒	

ปีที่	สุริยคติ	จันทรคติ	วันที่ขาด	พ.ศ.	หมายเหตุ
๑๑	๓๖๕	๓๕๔	๑๑	๒๕๒๓	ขาด ๑ วัน
๑๒	๓๖๕	๓๕๔	๑๑	๒๕๒๔	
๑๓	๓๖๖	๓๕๔	๑๒	๒๕๒๕	
๑๔	๓๖๕	๓๕๔	๑๑	๒๕๒๖	เหลือ ๓ วัน
๑๕	๓๖๕	๓๕๔	๑๑	๒๕๒๗	
๑๖	๓๖๕	๓๕๔	๑๑	๒๕๒๘	ขาด ๕ วัน
๑๗	๓๖๖	๓๕๔	๑๒	๒๕๒๙	
๑๘	๓๖๕	๓๕๕	๑๐	๒๕๓๐	
๑๙	๓๖๕	๓๕๔	๑๑	๒๕๓๑	ขาด ๒ วัน

ปีที่	สุริยคติ	จันทรคติ	วันที่ขาด	พ.ศ.	หมายเหตุ
๒๐	๓๖๕	๓๕๔	๑๑	๒๕๓๒	
๒๑	๓๖๖	๓๕๕	๑๑	๒๕๓๓	
๒๒	๓๖๕	๓๕๔ +	๑๑	๒๕๓๔	เหลือ ๑ วัน
๒๓	๓๖๕	๓๕๔	๑๐	๒๕๓๕	
๒๔	๓๖๕	๓๕๔ +	๑๑	๒๕๓๖	ขาด ๗ วัน
๒๕	๓๖๖	๓๕๔	๑๒	๒๕๓๗	
๒๖	๓๖๕	๓๕๔	๑๑	๒๕๓๘	
๒๗	๓๖๕	๓๕๔	๑๑	๒๕๓๙	ขาด ๔ วัน
๒๘	๓๖๕	๓๕๕	๑๐	๒๕๔๐	
๒๙	๓๖๖	๓๕๔	๑๒	๒๕๔๑	

ปีที่	สุริยคติ	จันทรคติ	วันที่ขาด	พ.ศ.	หมายเหตุ
๓๐	๓๖๕	๓๕๔ +	๑๑	๒๕๔๒	ขาด ๑ วัน
๓๑	๓๖๕	๓๕๕	๑๐	๒๕๔๓	
๓๒	๓๖๕	๓๕๔	๑๑	๒๕๔๔	
๓๓	๓๖๖	๓๕๔ +	๑๒	๒๕๔๕	เหลือ ๒ วัน
๓๔	๓๖๕	๓๕๔	๑๑	๒๕๔๖	
๓๕	๓๖๕	๓๕๔ +	๑๑	๒๕๔๗	ขาด ๖ วัน
๓๖	๓๖๕	๓๕๔	๑๑	๒๕๔๘	
๓๗	๓๖๖	๓๕๕	๑๑	๒๕๔๙	
๓๘	๓๖๕	๓๕๔ +	๑๑	๒๕๕๐	ขาด ๓ วัน

ปีที่	สุริยคติ	จันทรคติ	วันที่ขาด	พ.ศ.	หมายเหตุ
๓๙	๓๖๕	๓๕๔	๑๑	๒๕๕๑	
๔๐	๓๖๕	๓๕๕	๑๐	๒๕๕๒	
๔๑	๓๖๖	๓๕๔ +	๑๒	๒๕๕๓	อธิกมาส
๔๒	๓๖๕	๓๕๔	๑๑	๒๕๕๔	
๔๓	๓๖๕	๓๕๔ +	๑๑	๒๕๕๕	ขาด ๗ วัน
๔๔	๓๖๕	๓๕๔	๑๑	๒๕๕๖	
๔๕	๓๖๖	๓๕๔	๑๒	๒๕๕๗	
๔๖	๓๖๕	๓๕๔ +	๑๑	๒๕๕๘	ขาด ๔ วัน
๔๗	๓๖๕	๓๕๕	๑๐	๒๕๕๙	
๔๘	๓๖๕	๓๕๔	๑๑	๒๕๖๐	

ปีที่	สุริยคติ	จันทรคติ	วันที่ขาด	พ.ศ.	หมายเหตุ
๔๙	๓๖๖	๓๕๔ +	๑๒	๒๕๖๑	ขาด ๑ วัน
๕๐	๓๖๕	๓๕๔	๑๑	๒๕๖๒	
๕๑	๓๖๕	๓๕๕	๑๐	๒๕๖๓	
๕๒	๓๖๕	๓๕๔ +	๑๑	๒๕๖๔	เหลือ ๑ วัน
๕๓	๓๖๖	๓๕๔	๑๒	๒๕๖๕	
๕๔	๓๖๕	๓๕๔ +	๑๑	๒๕๖๖	ขาด ๖ วัน
๕๕	๓๖๕	๓๕๔	๑๑	๒๕๖๗	
๕๖	๓๖๕	๓๕๕	๑๐	๒๕๖๘	
๕๗	๓๖๖	๓๕๔ +	๑๒	๒๕๖๙	ขาด ๓ วัน

จันทรคติ ของประเทศไทย มี ๒ แบบ

ปฏิทินจันทรคติราชการ

ปฏิทินจันทรคติราชการ หรือปฏิทินหลวง เป็นแบบที่ใช้กันมาแต่ดั้งเดิม อาศัยการกำหนดรูปแบบปีทางจันทรคติ ใช้เป็นปฏิทินจันทรคติราชการทั่วไปตลอดจน **พระสงฆ์ไทยคณะมหานิกาย**

ปฏิทินปักขคณนา

ปักขคณนา หรือ ปักษคณนา เป็นปฏิทินจันทรคติไทยประเภทหนึ่ง ซึ่งใช้วิธีการคำนวณหาวันขึ้นแรมให้แม่นยำตรงตามการโคจรของดวงจันทร์เป็นสำคัญ โดยไม่ได้นับวันตามการขึ้นตกของดวงอาทิตย์ แต่ใช้วิธีการนับโดยการยึดหาวันเพ็ญและวันดับแทน สำหรับการคำนวณวันที่ จะใช้กระดานปักขคณนา ในการช่วยคำนวณ ซึ่งจะซับซ้อนกว่าการนับปกติ สำหรับระบบปฏิทินจันทรคติแบบปักขคณนานี้ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงค้นคิดวิธีคำนวณขึ้น ใช้ในพระสงฆ์คณะธรรมยุติ เพื่อใช้ในการทำศาสนกิจ.

ปฏิทินปักข์ปาติโมกข์ พุทธศักราช ๒๕๖๖

ปีเถาะ อธิกมาส ปกติวาร ปกติสุรทิน จ.ศ. ๑๓๘๕

วัน	วันที่	เดือน	เดือนไทย	ขึ้น	แรม	ปักข์ถ้วน	ปักข์ขาด	อุโบสถที่	ฤดู	หมายเหตุ	
ศุกร์	๖	มกราคม	๒	๑๕			ป.ข.	๔	เหมนุโตตตุ (ฤดูหนาว)		
เสาร์	๒๑	มกราคม	๒		๑๕	ป.ถ.		๕			
อาทิตย์	๕	กุมภาพันธ์	๓	๑๕			ป.ถ.	๖		"	
จันทร์	๒๐	กุมภาพันธ์	๔	๑			ป.ถ.	๗		"	
จันทร์	๖	มีนาคม	๔	๑๕			ป.ข.	๘		"	วันมาฆบูชา

จันทร์	๑๗	กรกฎาคม	๘		๑๕		ป.ช.	๑	วสสานโตนุ (ฤดูฝน)	
อังคาร	๑	สิงหาคม	๘-๘	๑๕		ป.ณ.		๒		วันอาสาฬหบูชา
พุธ	๑๖	สิงหาคม	๘-๘		๑๕	ป.ณ.		๓		วันเข้าพรรษา ๒ ส.ค.
พฤหัส	๓๑	สิงหาคม	๙	๑๕		ป.ณ.		๔		
พฤหัส	๑๔	กันยายน	๙		๑๔		ป.ช.	๕		
ศุกร์	๒๙	กันยายน	๑๐	๑๕		ป.ณ.		๖		อธิกมาสมาเดือน ๑๐
เสาร์	๑๔	ตุลาคม	๑๐		๑๕	ป.ณ.		๗		วัสสานฤดู มี ๑๐ อุโบสถ
อาทิตย์	๒๙	ตุลาคม	๑๑	๑๕		ป.ณ.		๘		วันปวารณาออกพรรษา
อาทิตย์	๑๒	พฤศจิกายน	๑๑		๑๔		ป.ช.	๙		
จันทร์	๒๗	พฤศจิกายน	๑๒	๑๕		ป.ณ.		๑๐		
อังคาร	๑๒	ธันวาคม	๑๒		๑๕	ป.ณ.		๑	เหมนนุโตตุ	
พุธ	๒๗	ธันวาคม	๑	๑๕		ป.ณ.		๒	(ฤดูหนาว)	

หมายเหตุ : อธิกมาสมาเดือน ๑๐ คือในวัสสานฤดูมี ๑๐ อุโบสถ เริ่ม ๔ กรกฎาคม ๒๕๖๖ ถึง ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๖

ปฏิทินปักข์ปาติโมกข์ พุทธศักราช ๒๕๖๔

ปีฉลู อธิกมาส ปกติวาร ปกติสุรทิน จศ. ๑๓๘๓

วัน	วันที่	เดือน	เดือนไทย	ขึ้น	แรม	ปักข์ถ้วน	ปักข์ขาด	อุโบสถที่	ฤดู	หมายเหตุ	
พุธ	๑๓	มกราคม	๒		๑๕	ป.ถ.		๕	เหมนุโตตฺต (ฤดูหนาว)		
พฤหัสบดี	๒๘	มกราคม	๓	๑๕		ป.ถ.		๖			
พฤหัสบดี	๑๑	กุมภาพันธ์	๓		๑๔		ป.ช.	๗			
ศุกร์	๒๖	กุมภาพันธ์	๔	๑๕		ป.ถ.		๘			วันมาฆบูชา
เสาร์	๑๓	มีนาคม	๔		๑๕	ป.ถ.		๙			
อาทิตย์	๒๗	มีนาคม	๕	๑๕		ป.ถ.		๑๐			
จันทร์	๙	พฤษภาคม	๕		๑๔		ป.ช.	๑๑			

อาทิตย์	๑๑	เมษายน	๕		๑๔		ป.ช.	๑	คิมโหด (ฤดูร้อน)		
จันทร์	๒๖	เมษายน	๖	๑๕		ป.ถ.		๒			
อังคาร	๑๑	พฤษภาคม	๖		๑๕	ป.ถ.		๓		"	
พุธ	๒๖	พฤษภาคม	๗	๑๕		ป.ถ.		๔		"	วันวิสาขบูชา
พฤหัสบดี	๑๐	มิถุนายน	๘	๑		ป.ถ.		๕		"	(วันถวายพระเพลิง ๓ มิ.ย.)
พฤหัสบดี	๒๔	มิถุนายน	๘	๑๕			ป.ช.	๖		"	
ศุกร์	๙	กรกฎาคม	๘		๑๕	ป.ถ.		๗		"	
เสาร์	๒๔	กรกฎาคม	๘-๘	๑๕		ป.ถ.		๘		"	วันอาสาฬหบูชา

อาทิตย์	๘	สิงหาคม	๘-๘		๑๕	ป.ถ.		๑	วสสานนต์ (ฤดูฝน) " " " " " "	วันเข้าพรรษา ๒๕ ก.ค.
จันทร์	๒๓	สิงหาคม	๙	๑๕		ป.ถ.		๒		
จันทร์	๖	กันยายน	๙		๑๔		ป.ช.	๓		
อังคาร	๒๑	กันยายน	๑๐	๑๕		ป.ถ.		๔		
พุธ	๖	ตุลาคม	๑๐		๑๕	ป.ถ.		๕		
พฤหัสบดี	๒๑	ตุลาคม	๑๑	๑๕		ป.ถ.		๖		วันปวารณาออกพรรษา
พฤหัสบดี	๔	พฤศจิกายน	๑๑		๑๔		ป.ช.	๗		
ศุกร์	๑๙	พฤศจิกายน	๑๒	๑๕		ป.ถ.		๘		
เสาร์	๔	ธันวาคม	๑๒		๑๕	ป.ถ.		๑	เหมนโตตุ	
อาทิตย์	๑๙	ธันวาคม	๑	๑๕		ป.ถ.		๒	(ฤดูหนาว)	

หมายเหตุ : อธิกมาสมาเดือน ๒ อยู่ในเหมันตฤดู ดังนั้น เหมันตฤดูมี ๑๐ อุโบสถ เริ่ม ๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ ถึง ๒๘ มีนาคม ๒๕๖๔

พระบาทเจ้าสุพรรณนัยิกา

ເຕນ ໂຂ ປນ ສມເຍນ ຣາຊາ ມາຄ໌ຣ ເສນ໌ຍ ພິມພິສາ໌ຣ
ວສຸສ໌ ອຸກຸກທຸຕ໌ມິຕຸກາ໌ມ ກັກຸຂຸນ໌ ສນຸຕິເກ ກູຕ໌ ປາເສສີ –
ຍຕິ ປນາຍຸຍາ ອາຄເມ ສຸນຸເ ວສຸສ໌ ອຸປຄຈເຄຍຍຸນຸຕິ.
ກຄວ໌ຕ ເອຕມຕຸຕ໌ ອາ໌ຣເຈສຸ. ອນຸຊານາມິ ກັກຸຂເວ ຣາຊຸນ໌
ອນຸວຕຸຕິຕຸນຸຕິ.

อรรถกถาวัสสุปนทียก

วสุสํ อุกุกทฺตฺมิตุกาโมติ วสุสนามกํ ปจฺมมาสํ อุกุกทฺตฺมิตุ-
กาโม, สาวณฺมาสํ อกตฺวา ปุณฺ อาสาฬหฺมาสเมว กตฺตฺ-
กาโมติ อตฺโถ. อาคเม ชฺฌนฺเหติ อาคเม มาเสติ อตฺโถ.

สงฺบทวํ วสุสํ อุกุกทฺตฺมิตุกาโม ความว่า มีพระประ-
สงค์จะเลื่อนเดือนต้นฤดูฝนออกไป อธิบายว่า มีพระประ-
สงค์จะไม่นับ เดือน ๔ จะให้นับเป็นเดือน ๘ อีก.

ອຣິກມາສນິຍມເລື່ອນຕົ້ນຄູດູຝນ

ໂປຣາລກຕຸເຄຣາ ປນ ເອກູນວິສຕົວສຸສໍ ສາມເຈນຣໍ ນິກຸຂມນິຍປຸນຸຣນມາສີ
ອຕິກຸກມຸມ ປາກຼີປກກົວເສ ອຸປສມຸປາເກນຸຕິ, ຕໍ່ ກສຸມາຕີ? ວຸຈຸຈາຕ - ເອກສຸມີ
ວສຸເສ ຈ ຈາຕຸກຸກສິກອຸປສດາ ໂໂນຕິ. ອີຕິ ວິສຕິຍາ ວສຸເສສຸ ຈຕຸຕາໂຣ ມາສາ
ປຣິໄຫາຍນຸຕິ. ຣາຊາໂນ ຕຕິຍ ຕຕິຍ ວສຸເສ ວສຸສໍ ອຸກຸກທຸຣນນຸຕິ. ອີຕິ ອກຸຈາຣສສຸ
ວສຸເສສຸ ຈ ມາສາ ວທຸຣນນຸຕິ, ຕໂຕ ອຸປສດວເສນ ປຣິສິເນ ຈຕຸຕາໂຣ ມາສ
ອປເນຕຸວາ ກຸວ ມາສາ ອວເສສາ ໂໂນຕິ, ຕ ກຸວ ມາສ ຄາເຕຸວາ ວິສຕົວສຸສານີ
ປຣິປຸນຸຣນານີ ໂໂນຕິຕິ ນິກຸກງຸຂາ ກຸຕຸວາ ນິກຸຂມນິຍປຸນຸຣນມາສີ ອຕິກຸກມຸມ
ປາກຼີປກ ອຸປສມຸປາເກນຸຕິ. (ອຸນວິສຕົວສຸສສິກຸຂາປກວຸນຸຣນນາ)

อธิกมาสนิยมเลื่อนต้นฤดูฝน

อนึ่ง พวกพระเถระครั้งก่อน ให้สามเณรอายุ ๑๔ ปี อุปสมบทในวันปาฏิบถ (วันแรมค่ำ ๑) เลยวันเพ็ญเดือน ๔ ไป.

ถามว่า การอุปสมบทนั้นมิได้ เพราะเหตุไร ?

ข้าพเจ้าจะกล่าวเฉลย:- ในปีหนึ่ง มีจาทุกส์อุโบสถ (อุโบสถวัน๑๔ ค่ำ) ๖ วัน, เพราะฉะนั้น ใน ๒๐ ปีจะมีเดือนขาดไป ๔ เดือน, **ทุก ๆ ๓ ปี เจ้าผู้ครองบ้านเมืองจะเลื่อนกาลฝนออกไป** (เพิ่มอธิกมาสทุก ๆ ๓ ปี), ฉะนั้น ใน ๑๘ ปี จะเพิ่มเดือนขึ้น ๖ เดือน (เพิ่มอธิกมาส ๖ เดือน). นำ ๔ เดือนที่ขาดไปด้วยอำนาจอุโบสถออกไปจาก ๖ เดือนที่เพิ่มเข้ามาใน ๑๘ ปี นั้น ยังคงเหลือ ๒ เดือน. เอา ๒ เดือนนั้นมาเพิ่มเข้า จึงเป็น ๒๐ ปีบริบูรณ์ด้วยประการอย่างนี้ พระเถระทั้งหลายจึงหมดความสงสัย อุปสมบทให้ (สามเณรอายุ ๑๔ ปี) ในวันปาฏิบถเลยวันเพ็ญเดือน ๔ ไป.

ปณฺเฑนโณคตณฺยโต ทิ ปาฬินโย พลวตโร, ตสฺมา ภควโต
อาณํ ครฺุ กโรนฺเตททิ สบฺบุริเสททิ ปาฬินโย สมาสเวทพฺโพ.

เป็นความจริงว่า นัยที่มาแล้วในพระบาฬี
มีน้ำหนักมากกว่านัยที่มาแล้วตามประเพณี
เพราะเหตุนี้ สัตบุรุษทั้งหลาย

ผู้ตระหนักถึงพระอาณา(พุทธบัญญัติ)
ของพระผู้มีพระภาคเจ้า ควรชี้แจงนัยแห่งพระบาฬี
วินยาลงการฎีกา ทุติโย ภาคโ อวณฺทียวณฺทียกถา